

строки сівби), порівняно з ранньою сівбою (короткий день) період від сходів до колосіння в усіх гібридів у середньому становив 1,2 – 10,6 діб.

В дослідях (пізні строки сівби) з моменту появи сходів до виголошування досліджені гібриди характеризувалися найменшою тривалістю даного періоду, який знаходився в межах 35,9 – 49,5 діб. Усі наведені результати свідчать про великі генетичні індивідуальні особливості генотипів, які проявлялися в різних фотоперіодичних умовах дослідів.

В наших дослідях знайдений достовірний кореляційний зв'язок середньої сили між чутливістю до довжини дня і тривалістю періоду «сходи-виголошування» рослин на рівні $r = 0,37 - 0,65$. Майже в усіх гібридних популяцій відмічений достовірний кореляційний зв'язок між тривалістю періоду «сходи-колосіння» і вегетацією в цілому $r = 0,09 - 0,12$.

Виявлено, що надмірне скорочення довжини вегетаційного періоду і створення ультраскоростиглих форм пов'язане із зниженням потенційної продуктивності. В роки з коротким вегетаційним періодом у них утворювалося дрібне зерно при загальній урожайності 3,6 – 3,9 т/га. У таких рослин маса зерна з одного колосу складала 0,85 – 1,1 г, а маса 1000 насінин – 24,6 – 27,3 г. Тільки окремі генотипи за продуктивністю наближались до стандарту або в незначній мірі перевищували його. В посушливі роки різниця між гібридами щодо тривалості періоду «сходи-виголошування» і періоду вегетації в цілому за всіх строків сівби дуже згладжувалася. Скоростиглість власних гібридів була досягнута за рахунок скорочення всіх міжфазних періодів, але в більшій мірі – в першій половині весняно-літнього періоду вегетації.

Підвищена врожайність новостворених гібридів досягнута поєднанням високої продуктивної кущистості з добрим озерненням і крупним колосом. У створених гібридів реальна урожайність складає 6,9 – 7,6 т/га, а оптимальна тривалість періоду вегетації – 80 – 90 діб, який закінчується до настання несприятливих факторів навколишнього середовища. Прибавка урожаю відносно до стандарту становить 0,5 – 1,7 т/га.

УДК 635.652.2:631.527

ГЕНОФОНД КВАСОЛІ ОВОЧЕВОЇ – ОСНОВА ПРОДУКТИВНОСТІ

О. М. Грищенко¹, В.Л. Жемойда²

¹Інститут охорони ґрунтів України

²Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: grischenkoel@ukr.net

Рівень життя населення будь-якої країни останнім часом визначається кількістю білка, який споживає людина. За даними Інституту харчування, норма вживання людиною бобових в рік повинна складати 13 кг. В Україні за останні десять років якість харчування населення різко погіршилася. Причиною цього є різкий спад об'ємів виробництва високобілкових продуктів харчування

тваринного походження та їх висока собівартість. На думку фахівців, продукція тваринництва майже досягла своєї біологічної межі і сподіватися на істотне підвищення продуктивності й валового виробництва продуктів тваринництва немає підстав.

Дефіцит білка у всьому світі знижується за рахунок використання білків рослинного походження. Серед зернобобових культур овочева квасоля є однією з найважливіших. Молоді боби з нестиглим насінням, «лопатки», характеризуються високими смаковими якостями, багаті білками, вітамінами А, В, С, цукрами, солями заліза і кальцію та мають високу поживність. Введення в раціон харчування, крім основних овочів, овочевої квасолі дозволить не лише урізноманітнити його, але й задовольнити потребу людей в білку та вітамінах протягом зимового періоду, при використанні її в консервованому чи замороженому вигляді.

Особливістю овочевої квасолі є повторні збори, та не всі сорти однаково реагують на них. У зв'язку з цим було проведено дослідження з вивчення залежності кількості бобів на рослині, як основного показника продуктивності квасолі, від характеру збирання (кількості зборів).

Дослідження проводились на полях ВП «Агрономічна дослідна станція» НУБіП України. Матеріалом для досліджень слугували 117 сортозразків квасолі звичайної овочевого напрямку використання різного еколого-географічного походження. За стандарт прийнято сорт Сакса без волокна 615.

Під час обліку врожайності у фазі технічної стиглості проведено два вибіркового послідовних збори нестиглих бобів – перший через 15 діб після початку цвітіння, наступний – через 15 діб після першого. Аналізуючи пробний сніп в стадії біологічної стиглості підраховували кількість бобів, які сформувалися на рослині за період вегетації. Отримані результати дозволили розподілити сортозразки на три групи:

- у яких спостерігається значне підвищення продуктивності при послідовних зборах (приріст становив більше 4 бобів) – 16,5 %. Серед них варто відмітити такі як: Зіронька, Record, Щедрая, Тага, Степная 5, Тага;

- сортозразки, які слабо реагують на повторний збір (приріст від 0 до 4 бобів) – 75,7 %;

- сортозразки, які негативно реагують на повторний збір (кількість бобів менша ніж при одноразовому зборі у фазі біологічної стиглості) – 7,8 % колекційних зразків.

В результаті проведених досліджень виявлено сортозразки, у яких спостерігається значне підвищення продуктивності (кількості бобів) при послідовних зборах – Зіронька (+8,8 шт.), Record (+7,8 шт.), Степная 5 (+7,7 шт.), Щедрая (+7,6 шт.), Rainer (+7,0 шт.).